

บทที่ 3

ความหมายของคำกริยา มอง ในภาษาไทย

ในบทนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ความหมายของคำกริยา มอง ในภาษาไทย โดยเริ่มต้นด้วยการอธิบายคุณสมบัติทางโครงสร้างของคำกริยา มอง ในแต่ละความหมาย ต่อจากนั้นจะทำการวิเคราะห์คุณสมบัติทางความหมายของคำหรือวลีที่อยู่แวดล้อมคำกริยา มอง ตลอดจนกระบวนการทางปริธานที่เกี่ยวข้องที่ทำให้คำกริยา มอง เกิดการขยายความหมาย ซึ่งผลการวิเคราะห์จะทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่มีต่อกันในระหว่างความหมายต่างๆของ คำกริยา มอง

3.1 ความหมายของคำกริยา มอง

จากการวิเคราะห์ความหมายของคำกริยา มอง ในภาษาไทย พบว่าคำกริยา มอง มีความหมายทั้งสิ้น 6 ความหมายดังนี้

1. ส่งสายตาไปยังเป้าหมาย
2. เหม่อลอย
3. สนใจ
4. ติดตามสถานการณ์
5. คิดพิจารณา
6. ประเมิน

ผลการวิเคราะห์ความหมายทั้ง 6 ความหมายของคำกริยา มอง ในภาษาไทยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1.1 คำกริยา มอง หมายถึง 'ส่งสายตาไปยังเป้าหมาย'

การรับรู้ด้วยตาเป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหรือสิ่งๆที่ร่วมในเหตุการณ์อย่างน้อย 2 ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งได้แก่ผู้รับรู้ซึ่งจะต้องเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีดวงตาเป็นอวัยวะในการรับรู้ภาพ อีกฝ่ายหนึ่งได้แก่เป้าหมายที่ตามองเห็นซึ่งเป็นที่เห็นได้ทั้งคน สัตว์ สิ่งของ สถานที่ หรือ เหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น คำกริยา มอง ในความหมาย 'ส่งสายตาไปยังเป้าหมาย' จึงสัมพันธ์ในทางความหมาย และในทางโครงสร้างกับนามวลีอย่างน้อย 2 นามวลี นามวลีตัวแรกได้แก่ผู้มองซึ่งโดยปกติจะปรากฏในตำแหน่งประธานที่อยู่ติดกับคำกริยา มอง นามวลีตัวที่สองได้แก่เป้าหมายที่มองซึ่งปรากฏในตำแหน่งกรรมหลังคำกริยา มอง คำกริยา มอง ในความหมาย 'มุ่งสำรวจสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยตา' มีโครงสร้างพื้นฐานดังนี้

นามวลี	กริยาวลี	
	กริยา	นามวลี
ปู่	มอง	หลาน

ตัวอย่างเช่น

- (1) เด็กๆมองทุ่งหญ้า
- (2) แมวมองปลาอย่าง
- (3) ผมจ้องมองตัวเองในกระจก

คำกริยา มอง ในความหมาย 'ส่งสายตาไปยังเป้าหมาย' จัดเป็นคำกริยากรรม (transitive verb) นามวลีในตำแหน่งประธานได้แก่ผู้มอง ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลภาษาพบว่ากว่าร้อยละ 90 ของนามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธานของคำกริยา มอง ได้แก่คน ที่เหลือได้แก่สัตว์บางชนิด เช่น สุนัข แมว ลิง และ ปลา เป็นต้น ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากสิ่งมีชีวิตประเภทคนและสัตว์บางชนิดเท่านั้นที่จะมีประสาทสัมผัสทางตาโดยมีดวงตาเป็นอวัยวะสำคัญในการรับรู้ภาพ อย่างไรก็ตามจากข้อมูลภาษาทั้งหมดที่เก็บรวบรวมได้นั้น ผู้วิจัยพบว่ามียุ 3 ประโยคที่ประธานของคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิตได้แก่ "คอมพิวเตอร์" และ "เทคโนโลยี" ซึ่งในกรณีนี้คำดังกล่าวถูกนำมาใช้ในเชิงอุปลักษณ์เสมือนมนุษย์คนหนึ่ง ส่วนนามวลีในตำแหน่งกรรมของคำกริยา มอง ในความหมายนี้ได้แก่เป้าหมายที่ตามองเห็น

เป้าหมายที่กล่าวถึงจะต้องได้แก่สรรพสิ่ง (entity) ที่มีอยู่ในโลก และจะต้องเป็นสิ่งรูปธรรมที่สามารถรับรู้ได้ด้วยตาโดยตรงไม่ว่าจะเป็น คน สัตว์ สิ่งของ หรือ สถานที่ เช่นในประโยค (3) ประธาน ผม ส่งสายตาไปยังเป้าหมายซึ่งได้แก่ภาพของตัวเองที่สะท้อนผ่านกระจก เป็นต้น

นอกจากเป้าหมายที่มองจะอยู่ในรูปของสรรพสิ่งอันได้แก่ คน สัตว์ สิ่งของ หรือ สถานที่แล้ว เป้าหมายที่กล่าวถึงอาจจะได้แก่เหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง (event) ก็ได้ ส่วนใหญ่เป้าหมายที่เป็นเหตุการณ์มักจะปรากฏในรูปของอนุภาค (clause) ที่ตามหลังคำกริยา มอง ซึ่งมีรูปแบบโครงสร้างดังนี้

นามวลี	กริยาวลี		
	กริยา	นามวลี	
		นาม	อนุภาค
คุณครู	มอง	เด็ก	ข้ามถนน

ตัวอย่างเช่น

- (4) ฉันมองเด็กวิ่งเล่นในสนาม
 (5) ลิงมองครูสมพรหมุนลูกมะพร้าว

เด็กวิ่งเล่นในสนาม (ประโยค (4)) และ ครูสมพรหมุนลูกมะพร้าว (ประโยค (5)) คือเป้าหมายที่เป็นเหตุการณ์ซึ่งอยู่ในรูปของอนุภาคที่ตามหลังคำกริยา มอง จะเห็นได้ว่าเหตุการณ์ที่ตามองเห็นนั้นจะต้องเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง โดยจะต้องเป็นสิ่งที่สามารถรับรู้ได้ด้วยตาโดยตรง และเหตุการณ์ดังกล่าวจะต้องปรากฏแก่ตาจริง ณ ช่วงเวลาที่เกิดการรับรู้ด้วยตา

- (6) ชายหนุ่มหันไปมองหญิงสาว
 (7) เขากำลังมองตรงมาที่เธอ

ผู้วิจัยพบว่าคำกริยา มอง ในความหมาย 'ส่งสายตาไปยังเป้าหมาย' มักจะมีคำกริยาแสดงทิศทางการเคลื่อนที่ปรากฏร่วมด้วยทั้งในตำแหน่งหน้าและหลังคำกริยา มอง เช่นกริยาวลี หันไป ที่ประกอบหน้าคำกริยา มอง เพื่อบ่งบอกทิศทางการเคลื่อนที่ของผู้มอง (ประโยค (6)) และกริยาวลี ตรงมา ที่ประกอบหลังคำกริยา มอง เพื่อบ่งบอกทิศทาง (path) ของสายตาที่มุ่งไปยัง

เป้าหมาย (ประโยค (7)) จะสังเกตเห็นการใช้คำบุพบท ที่หน้าคำสรรพนาม เธอ ในประโยค (7) ที่ระบุเป้าหมายของสายตาซึ่งในที่นี้ได้แก่หญิงสาว จะเห็นได้ว่าคำกริยาแสดงทิศทางที่ปรากฏหลังคำกริยา มอง ช่วยบ่งบอกทิศทางของสายตาที่มุ่งไปยังเป้าหมาย ที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องจากการมองเห็นมีรัศมีการรับรู้ที่กว้างไกล ทิศทางของสายตาที่กล่าวถึงในที่นี้ก็คือขอบเขตการมองเห็น (visual field) นั่นเอง

คำกริยา มอง ในความหมาย 'ส่งสายตาไปยังเป้าหมาย' บ่งบอกความกระตือรือร้น (active) ของผู้มองที่มุ่งสำรวจเป้าหมายที่อยู่เบื้องหน้า การรับรู้ด้วยตาที่เกิดขึ้นในกรณีนี้จึงเป็นการกระทำโดยเจตนา กล่าวคือผู้มองมีเป้าหมายแน่นอนและมีสติรู้ตัวในขณะที่มอง การมีสติรู้ตัวทำให้สามารถรับรู้ได้ถึงเป้าหมายที่อยู่ตรงหน้า คำกริยา มอง จึงจัดอยู่ในประเภทของคำกริยาบอกการกระทำ (activity verb) สังเกตได้จากคำกริยา แอบ และ จ้อง ในประโยค (8) และ (9) ที่ประกอบหน้าคำกริยา มอง ซึ่งบ่งบอกให้รู้ถึงเจตนาของผู้มอง

(8) พอลได้แต่แอบมองโอบนรถปอ.ทุกเช้าเย็น

(9) ผมจ้องมองตัวเองในกระจก

กล่าวโดยสรุป คำกริยา มอง ในความหมาย 'ส่งสายตาไปยังเป้าหมาย' หมายถึงการรับรู้ด้วยตาที่เกิดขึ้นโดยเจตนาและมีเป้าหมายที่แน่นอน โดยเป้าหมายที่มองจะต้องเป็นสิ่งรูปธรรมหรือเหตุการณ์ที่มีอยู่หรือเกิดขึ้นจริงในโลก ที่สำคัญเป้าหมายดังกล่าวจะต้องปรากฏแก่ตาผู้มอง ณ ช่วงเวลาที่ตามองเห็นเสมอจึงจะถือได้ว่าการรับรู้ด้วยตาดังกล่าวเกิดขึ้นจริง

3.1.2 คำกริยา มอง หมายถึง 'เหม่อลอย'

คำกริยา มอง ในที่นี้แสดงถึงอาการเหม่อลอย ผู้มองไม่ได้มีเจตนาที่จะมุ่งสำรวจสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป้าหมายในการมองจึงไม่แน่นอน กล่าวคือผู้มองขาดความกระตือรือร้น (passive) ในการมอง คำกริยา มอง ในความหมายนี้ส่วนใหญ่จะไม่ปรากฏนามวลีในตำแหน่งกรรมตรง (direct object) ซึ่งจะระบุเป้าหมายของการมอง แต่จะตามด้วยกริยาแสดงทิศทางการมองร่วมกับบุพบทวลีที่บ่งบอกอาณาบริเวณ (location) ที่สายตาทอดยาวออกไป โครงสร้างของคำกริยา มอง ในความหมายนี้มีดังต่อไปนี้

นามวลี	กริยาวลี		
	กริยา	บุพบทวลี	
		บุพบท	นามวลี
ปู่	มองออกไป	นอก	ประตู

ตัวอย่างเช่น

(10) อานันทนามมองออกไปนอกหน้าต่างด้วยสายตาที่เลื่อนลอย

(11) คนทั้งสี่มองเลยออกไปในความมืดเบื้องนอก

คำว่า *นอก* (ประโยค (10)) และคำว่า *ใน* (ประโยค (11)) เป็นคำบุพบทที่ประกอบหน้าบุพบทวลีที่ตามหลังคำกริยา *มอง* เพื่อบ่งบอกอาณาบริเวณที่สายตาทอดไปสู่ ซึ่งในกรณีนี้เป็นการมองผ่านหน้าต่างออกไปยังบริเวณที่อยู่ภายนอกบ้าน จะเห็นได้ว่าประโยคข้างต้นไม่มีกรรมตรงที่ระบุเป้าหมายที่แน่นอนในการมอง [เจตนาในการมอง] อันเป็นคุณสมบัติทางความหมายของคำกริยา *มอง* ในความหมาย 'ส่งสายตาไปยังเป้าหมาย' จึงขาดหายไปหรือไม่ได้รับการขั้บแน่นในความหมายนี้ กล่าวได้ว่าประธานของคำกริยา *มอง* ในบริบทข้างต้นสามารถรับรู้ภาพกว้างๆที่ปรากฏอยู่เบื้องหน้า เช่น การมองเห็นและรับรู้ถึงความมืดนอกบ้าน (ประโยค (11)) แต่สติที่คอยกำกับการรับรู้ภาพที่ปรากฏเบื้องหน้าถูกแทนที่ด้วยความคิดคำนึงถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ไม่สัมพันธ์ใดๆกับภาพที่ตามองเห็น การมองในลักษณะนี้จึงเป็นอาการที่แสดงถึงการเหม่อลอย ไม่ใช่การใช้สายตาเพื่อมุ่งสำรวจไปยังสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

จะเห็นได้ว่าอาการเหม่อลอยและการส่งสายตาไปยังเป้าหมายมีลักษณะการมองที่คล้ายคลึงกัน (similar sense) แต่ไม่เหมือนกัน ซึ่งการมองทั้งสองรูปแบบแตกต่างกันที่เจตนาในการมอง กล่าวคือการมองในลักษณะเหม่อลอยนั้นเป็นอาการที่เกิดขึ้นโดยประธานมิได้มีเจตนาที่แท้จริงในการมอง สังเกตได้จากเป้าหมายในการมองที่ไม่มีการระบุลงไปให้ชัดเจน ดังนั้น [เจตนาในการมอง] จึงเป็นคุณสมบัติทางความหมายที่ช่วยจำแนกความแตกต่างระหว่างความหมาย 'แสดงอาการเหม่อลอย' และ 'ส่งสายตาไปยังเป้าหมาย' ออกจากกัน

3.1.3 คำกริยา มอง หมายถึง 'สนใจ'

ในทางโครงสร้างแล้ว คำกริยา มอง ในความหมาย 'สนใจ' มีโครงสร้างไม่แตกต่างจากโครงสร้างพื้นฐานของคำกริยา มอง ในความหมายที่ 1 ซึ่งได้แก่ความหมาย 'ส่งสายตาไปยังเป้าหมาย' กล่าวคือคำกริยา มอง ตามหลังด้วยนามวลีที่ระบุเป้าหมายของการมอง ดังนั้นสิ่งที่ช่วยจำแนกความแตกต่างระหว่างความหมายทั้งสองได้แก่เจตนาการสื่อสาร คุณสมบัติของนามวลีในตำแหน่งกรรมที่ระบุเป้าหมายของการมอง และเงื่อนไขการปรากฏร่วมกับคำบางคำ คำกริยา มอง ในความหมาย 'สนใจ' จึงมีโครงสร้างดังต่อไปนี้

นามวลี	กริยาวลี	
	กริยา	นามวลี
ทุกคน	ควรหันมามอง	ประเทศ

ตัวอย่างเช่น

(12) ะรินทิพย์มองแต่เพชร ไม่สนใจลูก

(13) ตอนเป็นวัยรุ่น ทุกคนมีปัญหาและต้องการคำตอบ ซึ่งคนที่จะตอบได้นั้นมักจะเป็นพ่อเป็นแม่หรือเป็นเพื่อน เพราะฉะนั้นหันกลับมามองลูกคุณเถอะ อย่าให้วุ่นวายแล้วล้อมคอกเลย

เป้าหมายที่ระบุถึงในประโยค (12) และ (13) ได้แก่เครื่องประดับเพชรและคนซึ่งจัดได้ว่าเป็นสิ่งรูปธรรมที่บุคคลสามารถรับรู้ได้ด้วยตาโดยตรงทั้งสิ้น คำกริยา มอง ในที่นี้จึงน่าจะสื่อถึงการรับรู้ด้วยตา แต่เมื่อพิจารณาเจตนาการสื่อสารแล้วจะพบว่าผู้พูดไม่ได้มีเจตนาที่จะบอกให้ผู้ฟังรับทราบ (report) ถึงสิ่งที่ประธานมองเห็นแต่อย่างใด จะเห็นได้ว่าในประโยค (12) ผู้พูดต้องการบอกเล่าถึงพฤติกรรมของหญิงสาวที่สนใจเพชรมากกว่าลูก ส่วนในประโยค (13) นั้นผู้พูดต้องการแนะนำพ่อแม่ให้หันมาสนใจลูกที่กำลังอยู่ในช่วงวัยรุ่น ดังนั้นความหมายที่แสดงการรับรู้ด้วยตาของคำกริยา มอง ในที่นี้จึงไม่ได้รับการขบเน้นในบริบทข้างต้น นอกจากนี้คำที่ปรากฏร่วมกับคำกริยา มอง ในประโยค (12) และ(13) ยังช่วยบ่งบอกให้รู้ว่าความหมายแท้จริงที่ผู้พูดต้องการถ่ายทอด (construed) ผ่านคำกริยา มอง ในที่นี้ได้แก่ความหมาย 'สนใจ' เช่นการใช้คำบุพบท แต่ (ประโยค (12)) หลังคำกริยา มอง เพื่อบ่งบอกว่าการมองในที่นี้เป็นการมองเฉพาะสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยละเลยอีกสิ่งหนึ่ง การใช้กริยาวลี หันกลับมา (ประโยค (13)) ประกอบหน้าคำกริยา

มอง เพื่อแสดงอาการปฏิกิริยาของคนที่หันกลับมามองสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยความสนใจ เรารู้ว่าความสนใจคือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำดังกล่าว ความสนใจจึงเป็นเหตุที่นำไปสู่ผลคือการมุ่งมองไปยังสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความสัมพันธ์ที่เป็นเหตุเป็นผลต่อกันระหว่างประสบการณ์ทั้งสองจึงยึดโยงกันอยู่อย่างแนบแน่นในระบบบริหารของผู้ใช้ภาษา ส่งผลให้คำกริยา มอง ในประโยค ประโยค (12) และ (13) ถูกนำมาใช้เพื่ออ้างอิงไปยังความหมาย 'สนใจ' ด้วยการอนุมานในแบบนามนัย

กล่าวได้ว่าความสนใจซึ่งเป็นประสบการณ์ที่อยู่ในแวดวงมโนทัศน์บริหารถูกโยงให้เข้ามาสัมพันธ์ภายในแวดวงมโนทัศน์การรับรู้ด้วยตาได้ด้วยนามนัย ความสัมพันธ์ที่ยึดโยงกันอยู่ในระหว่างประสบการณ์ทั้งสองด้วยนามนัยจึงเอื้อให้ผู้ใช้ภาษานำคำกริยา มอง มาใช้แม้ในบริบทที่ไม่ได้เกี่ยวพันโดยตรงกับการรับรู้ด้วยตาแต่อย่างใด ทั้งนี้เพื่อสื่อถึงกระบวนการทางความคิดซึ่งเป็นประสบการณ์ภายในที่มีความเป็นนามธรรมที่ยากแก่การเข้าถึง ในกรณีนี้อุปลักษณะคือกระบวนการทางบริหารที่เข้ามามีบทบาทในการเทียบโยงข้ามแวดวงมโนทัศน์ระหว่างการรับรู้ด้วยตาและบริหาร ส่งผลให้คำกริยา มอง ในประโยคต่อไปนี้ขยายความหมายไปยัง 'สนใจ'

- (14) พิศุทธิ์สนใจในตัวกะรัตต่างไปจากผู้ขายคนอื่นที่มองแต่ความร่ำรวย
 (15) เราจำเป็นต้องเรียกร้องให้สังคมหันมามองภัยทางเพศซึ่งหลายคนเห็นเป็นเรื่องธรรมดา

นามวลีในตำแหน่งกรรมของคำกริยา มอง ในประโยค (14) และ (15) ซึ่งได้แก่ความร่ำรวยและภัยทางเพศ จัดเป็นสิ่งนามธรรมซึ่งบุคคลไม่สามารถรับรู้ได้ด้วยตาโดยตรง คำกริยา มอง ในที่นี้จึงไม่ได้สื่อถึงการรับรู้ด้วยตาแต่อย่างใด การที่คำกริยา มอง ปรากฏใช้ในบริบทที่ไม่ได้เกี่ยวพันโดยตรงกับการรับรู้ด้วยตาเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าคำกริยา มอง ในบริบทนี้ถูกนำมาใช้ในเชิงอุปลักษณะ กล่าวคือการมุ่งมองเฉพาะสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (ประโยค (14)) และการหันมามองสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (ประโยค (15)) เป็นประสบการณ์การรับรู้ด้วยตาที่ถูกนำมาใช้เพื่อเทียบโยงไปยังความสนใจซึ่งเป็นประสบการณ์ทางบริหาร เนื่องจากประสบการณ์ทั้งสองเป็นสิ่งที่ เป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกันตามการรับรู้ของมนุษย์อันมีนามนัยช่วยเชื่อมโยงประสบการณ์ทั้งสองให้เข้ามายึดโยงกันและกันในระบบบริหารของผู้ใช้ภาษา สหสัมพันธ์ที่มีต่อกันในระหว่างประสบการณ์ทั้งสองจึงเอื้อให้เกิดการเทียบโยงข้ามแวดวงมโนทัศน์ด้วยอุปลักษณะในที่สุด

กล่าวโดยสรุป คำกริยา มอง ขยายความหมายไปยัง 'สนใจ' ด้วยนามนัยและอุปลักษณะ ความสัมพันธ์ที่เป็นเหตุเป็นผลต่อกันในระหว่างประสบการณ์การรับรู้ด้วยตาและความสนใจมี ที่มาจากนามนัย และด้วยการรับรู้ถึงความสัมพันธ์อันแนบแน่นระหว่างประสบการณ์ทั้งสองนี้เองที่เอื้อให้เกิดการนำประสบการณ์การรับรู้ด้วยตาที่มีความเป็นรูปธรรมมาใช้เป็นแบบเปรียบเทียบ อุปลักษณะเพื่อทำความเข้าใจในทัศนความสนใจซึ่งเป็นประสบการณ์ทางปริชานที่มีความเป็นนามธรรม กล่าวได้ว่าการขยายความหมายของคำกริยา มอง ในกรณีนี้มีนามนัยเป็นฐานที่ทำให้ การเทียบโยงข้ามแวดวงมในทัศนด้วยอุปลักษณะเกิดขึ้นได้

3.1.4 คำกริยา มอง หมายถึง 'ติดตามสถานการณ์'

คำกริยา มอง ในความหมาย 'ติดตามสถานการณ์' มีโครงสร้างไม่แตกต่างจากโครงสร้าง พื้นฐานของคำกริยา มอง ในความหมาย 'ส่งสายตาไปยังเป้าหมาย' กล่าวคือคำกริยา มอง ตามหลังด้วยนามวลีในตำแหน่งกรรมที่ระบุเป้าหมายของการมอง แต่สิ่งที่ช่วยจำแนกความแตกต่างระหว่างความหมายทั้งสองได้แก่เจตนาการสื่อสาร และเงื่อนไขการปรากฏร่วมกับคำ บางคำ ซึ่งในกรณีนี้ได้แก่การที่คำกริยา มอง ในความหมาย 'ติดตามความเป็นไปของสิ่งใดสิ่ง หนึ่ง' นั้นจะต้องปรากฏร่วมกับคำช่วยกริยาแสดงการณลักษณะต่อเนื่อง (durative aspect) ซึ่ง ส่วนใหญ่ได้แก่คำช่วยกริยา อยู่ ต่อไปนี้เป็นโครงสร้างของคำกริยา มอง ในความหมาย 'ติดตาม สถานการณ์'

นามวลี	กริยาวลี		
		กริยา	(นามวลี)
สื่อมวลชน	กำลังมอง	ดาวคนนี้	อยู่

ตัวอย่างเช่น

- (16) ถ้าคิดจะคบหากับใครสักก็ ดูได้ที่มันดีๆ หน่อยก็แล้วกัน ยังไงก็อย่าทำให้แม่ผิดหวังล่ะ คนแถวนี้เขาคอยมองเราอยู่ทั้งนั้น แม่ไม่อยากจะให้ลูกต้องตกเป็นขี้ปากใครเหมือนแม่

คำช่วยกริยา อยู่ ที่ประกอบหลังคำกริยา มอง บ่งบอกให้รู้ว่าการมองดังกล่าวเกิดขึ้น และยังคงดำเนินต่อเนื่องไปไม่สิ้นสุด เมื่อพิจารณาเจตนาการสื่อสารในประโยคข้างต้นจะพบว่า

ผู้พูดไม่ได้ต้องการบอกให้ผู้ฟังรู้ว่าขณะที่กำลังสนทนากันนั้นมีคนกำลังจ้องมองผู้ฟังอยู่แต่อย่างใด เจตนาการสื่อสารที่แท้จริงในบริบทนี้คือการตักเตือน ความหมายที่แสดงการรับรู้ด้วยตาของคำกริยา มอง จึงไม่ได้รับการเน้นในบริบทนี้แต่อย่างใด ความหมายแท้จริงที่ผู้พูดต้องการถ่ายทอดผ่านคำกริยา มอง ในบริบทนี้คือความหมาย 'ติดตามสถานการณ์' การมองที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องนั้น ผู้มองจะต้องคอยติดตามเป้าหมายตลอดเวลาโดยไม่ให้คลาดสายตา การติดตามมองสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยความสนใจจึงเป็นประสบการณ์ที่ถูกเชื่อมโยงเข้ากับประสบการณ์การรับรู้ด้วยตาที่เกิดขึ้นและดำเนินต่อเนื่องไปไม่สิ้นสุด โดยมีนามนัยทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมประสบการณ์ทั้งสองให้เข้ามาอยู่ชิดติดกันภายในระบบปริชานของผู้ใช้ภาษา ส่งผลให้คำกริยา มอง ในประโยค (16) ถูกนำมาใช้เพื่ออ้างอิงไปยังความหมาย 'ติดตามสถานการณ์' ในที่สุด

จะเห็นได้ว่าการคอยติดตามมองคนๆหนึ่งตลอดเวลาในประโยค (16) หมายถึงการคอยติดตามสถานการณ์ในลักษณะของการเฝ้าติดตามพฤติกรรมหรือความเป็นไปของคนๆนั้นนั่นเอง จากความรู้ทางโลกที่เรามีทำให้เรารู้ว่าในชีวิตจริงคงไม่มีใครที่จะสามารถเฝ้าติดตามพฤติกรรมของบุคคลใดบุคคลหนึ่งด้วยตาตนเองตลอดเวลาโดยไม่แบ่งเวลาไปทำอะไรรึอื่นเลย (อาจจะมียกเว้นเฉพาะคนที่มีอาชีพเป็นนักสืบ) การคอยติดตามพฤติกรรมของคนในกรณีนี้จึงไม่ใช่การกระทำที่อาศัยช่องทางการรับรู้ด้วยตาแต่เพียงอย่างเดียว การรับฟังคำบอกเล่าถือเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการติดตามความเป็นไปของบุคคลที่เราสนใจ ด้วยเหตุนี้ความหมายที่แสดงการรับรู้ด้วยตาของคำกริยา มอง จึงถูกแทนที่ด้วยความหมาย 'ติดตามสถานการณ์' ในบริบทข้างต้น

คำช่วยกริยา คอย ที่ประกอบหน้าคำกริยา มอง ในประโยค (16) นั้น นอกจากจะช่วยบ่งบอกการกระทำที่ยังคงดำเนินต่อเนื่องแล้ว ยังช่วยบ่งชี้ถึงแรง (force) หรือความพยายามที่ใช้ในการกระทำด้วย กล่าวคือการเฝ้าติดตามพฤติกรรมของคนถือเป็นมาตรการกดดัน (pressure) ทางสังคมอย่างหนึ่ง กล่าวคือผู้ที่ถูกติดตามตรวจสอบพฤติกรรมจะรู้สึกถึงความกดดันที่เกิดขึ้นกับตนเอง จึงพยายามที่จะหลีกเลี่ยงการกระทำใดๆก็ตามที่จะทำให้ไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคม ดังเช่นในประโยค (16) ที่แม่ต้องคอยพรั่นสอนลูกสาวให้เลือกคบหากับคนดีเพื่อไม่ให้เป็นที่ติฉินนินทาในหมู่ชาวบ้านละแวกข้างเคียงที่คอยเฝ้าติดตามตรวจสอบพฤติกรรมของหญิงสาวตลอดเวลา จากคำพูดของแม่ทำให้เราคาดเดาได้ว่าลูกสาวของนางน่าจะต้องเป็นหญิงสาวที่หน้าตาดี มีชายหนุ่มมาติดพันมากมาย จึงเป็นที่สนใจใคร่รู้ของชาวบ้านว่าในที่สุดแล้วชีวิตของหญิงสาวจะลงเอยเช่นใด นอกจากนี้การที่คำกริยา มอง ที่ปรากฏในบริบทนี้ส่วนใหญ่มักจะสื่อถึงพฤติกรรมในด้านลบของคน ทำให้เราคาดเดาต่อไปได้ว่าการเฝ้าติดตามความเป็นไปของหญิง

สาวในหมู่บ้านน่าจะเป็นไปในลักษณะของการเฝ้าจับผิด โดยชาวบ้านเหล่านี้ต่างก็คิดกันว่าลูกสาวก็คงมีพฤติกรรมที่ไม่ต่างจากผู้เป็นแม่ที่เคยล้มเหลวในชีวิตคู่มาก่อน ประสบการณ์เลวร้ายที่เคยประสบมาในอดีตจึงกดดันให้ผู้เป็นแม่กังวลว่าลูกสาวจะเลือกคู่ผิดซ้ำรอยจนถูกชาวบ้านนินทาและทำให้ตนต้องผิดหวังซ้ำสอง

- (17) การแสดงออกของนักการเมือง อย่าลืมน่าประชาชนมองอยู่
 (18) ที่มีการหวังว่าสถานบันเทิงประเภทผับหรือเเคบบางแห่งมีส่วนต่อการขายบริการทางเพศ ตำรวจก็กำลังมองอยู่และได้กำชับให้เจ้าของสถานบริการพยายามควบคุมปัญหาตรงนี้มีให้เกิดขึ้น เพราะจะมีผลกระทบต่อสถานบริการเอง

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่านามวลีในตำแหน่งประธานของคำกริยา มอง ในความหมาย "ติดตามสถานการณ์" ช่างถึงกลุ่มบุคคล โดยไม่มีการเจาะจงหรือชี้ชัดลงไปว่าหมายถึงใคร กลุ่มบุคคลที่มักจะถูกกล่าวถึงในตำแหน่งประธานของคำกริยา มอง ในความหมายนี้จึงมักจะ ได้แก่ "ประชาชน" (เช่นในประโยค (17)) "เจ้าหน้าที่ตำรวจ" (เช่นในประโยค (18)) หรือ "ชาวบ้าน" (เช่นในประโยค (16)) เป็นต้น สำหรับนามวลีในตำแหน่งกรรมของคำกริยา มอง ในความหมายนี้ส่วนใหญ่มักจะเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่กำลังดำเนินอยู่และยังไม่จบสิ้น นอกจากนั้นกรรมของคำกริยา มอง ในความหมายนี้ยังอาจจะกล่าวถึงพฤติกรรมของบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มบุคคล ซึ่งบุคคลที่กล่าวถึงมักจะเป็นบุคคลสำคัญ บุคคลที่มีชื่อเสียง หรือกลุ่มบุคคลที่เป็นที่สนใจของคนส่วนใหญ่ในสังคม เช่น นักการเมือง (ประโยค (17) เป็นต้น ที่สำคัญก็คือสถานการณ์หรือพฤติกรรมของบุคคลที่กล่าวถึงนี้ส่วนใหญ่มักจะเป็นสถานการณ์ที่น่าไขว่คว้าหรือพฤติกรรมในด้านลบของคนเป็นหลัก และเพื่อต้องการเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของคนหรือสถานการณ์ดังกล่าว ผู้พูดจึงมักจะหยิบยกเป้าหมายดังกล่าวขึ้นมากล่าวนำในลักษณะของการเน้นเรื่อง (topic construction) เมื่อนามวลีในตำแหน่งกรรมของคำกริยา มอง ในความหมาย 'ติดตามสถานการณ์' ถูกโยกย้ายมาอยู่ตอนต้นของประโยค คำช่วยกริยา อยู่ ที่ปรากฏหลังคำกริยา มอง จึงเข้ามาอยู่ชิดติดกับคำกริยา มอง โดยที่ไม่มีนามวลีในตำแหน่งกรรมคั่นอยู่ตรงกลางดังตัวอย่างที่เห็นในประโยค (17) และ (18) ข้างต้น

3.1.5 คำกริยา มอง หมายถึง 'คิดพิจารณา'

คำกริยา มอง ในความหมาย 'คิดพิจารณา' มีโครงสร้าง 2 รูปแบบ รูปแบบที่ 1 คำกริยา มอง มีโครงสร้างเช่นเดียวกับโครงสร้างพื้นฐานของคำกริยา มอง ในความหมายที่ 1 'ส่งสายตาไปยังเป้าหมาย' กล่าวคือคำกริยา มอง ตงมหลังด้วยนามวลีซึ่งระบุเป้าหมายในการมอง สิ่งที่แตกต่างกันก็คือนามวลีที่ตามหลังคำกริยา มอง ในความหมาย 'คิดพิจารณา' เป็นสิ่งนามธรรมที่บุคคลไม่สามารถรับรู้ได้ด้วยตาโดยตรง ต่อไปนี้เป็นโครงสร้างรูปแบบที่ 1 ของคำกริยา มอง ในความหมาย 'คิดพิจารณา'

นามวลี	กริยาวลี	
	กริยา	นามวลี
เธอ	เริ่มมอง	อนาคตตัวเอง

ตัวอย่างเช่น

- (19) เสธ.มองสถานการณ์บ้านเมืองขณะนี้อย่างไรในฐานะที่เป็นมังกรการเมืองคนหนึ่ง
 (20) บริษัทมองทางเลือกในการแก้ปัญหาการเปิดสงครามราคาของแท็กซี่หลายทาง

จะเห็นว่านามวลีที่ตามหลังคำกริยา มอง ในประโยคข้างต้นเป็นสิ่งที่บุคคลไม่สามารถรับรู้ได้ด้วยตาโดยตรง เช่น สถานการณ์บ้านเมืองที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่ในปัจจุบัน (ประโยค (19)) หรือ วิธีการที่จะนำมาใช้แก้เกมการค้ากับบริษัทที่เป็นคู่แข่งชั้นทางธุรกิจ(ประโยค (20)) เป็นต้น คำกริยา มอง ในประโยคข้างต้นจึงไม่ได้สื่อถึงการรับรู้ด้วยตาแต่อย่างใด

รูปแบบโครงสร้างแบบที่ 2 ของคำกริยา มอง ในความหมาย 'คิดพิจารณา' ได้แก่

นามวลี	กริยาวลี		
	กริยา	ส่วนเติมเต็ม	
		ตัวนำส่วนเติมเต็ม	อนุพากย์
คมช.	กำลังมอง	ว่า	ใครสมควรจะเป็นนายกฯ

ตัวอย่างเช่น

- (21) สิ่งที่สำคัญในขณะนี้คือควรจะทำอย่างไรที่จะทำให้รัฐธรรมนูญเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น
- (22) เวลानำเสนอข่าวเรื่องอะไร ผมจะหยิบเรื่องนั้นมานั่งมองว่ามีมุมไหนน่าสนใจบ้าง

คำกริยา *มอง* ในโครงสร้างนี้ตามหลังด้วยอนุพากย์ส่วนเติมเต็มที่มีคำว่า *ว่า* เป็นคำเชื่อมอนุพากย์ จะสังเกตได้ว่าอนุพากย์ที่ตามหลังคำกริยา *มอง* ในความหมายนี้มักจะอยู่ในรูปของคำถามที่มีเนื้อความบ่งบอกประเด็นที่ต้องการหาคำตอบ สิ่งที่จะระบุถึงในอนุพากย์จึงจัดเป็นสังนามธรรมที่ไม่สามารถรับรู้ได้ด้วยตาโดยตรง เช่น การคิดหาวิธีการร่างรัฐธรรมนูญให้เป็นประชาธิปไตยมากขึ้น (ประโยค (21)) หรือ การเลือกประเด็นที่น่าสนใจในข่าวเพื่อมานำเสนอ (ประโยค (22)) เป็นต้น เมื่อเป้าหมายที่ระบุถึงไม่ใช่สิ่งที่บุคคลสามารถรับรู้ได้ด้วยตาโดยตรง นั่นก็หมายความว่าคำกริยา *มอง* ในประโยคข้างต้นจะต้องถูกนำมาใช้เพื่อสื่อความหมายอย่างอื่นนอกเหนือจากความหมายที่แสดงการรับรู้ด้วยตา ซึ่งความหมายแท้จริงที่ผู้ใช้ภาษาต้องการถ่ายทอดผ่านคำกริยา *มอง* ในที่นี้ได้แก่ความหมาย 'คิดพิจารณา' ซึ่งเป็นการใช้ความคิดพิจารณาเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงหรือข้อมูลบางประการ สังเกตได้จากคำถามที่ผู้สัมภาษณ์ใช้ในประโยค (19) ได้แก่ ... *มอง ... อย่างไร* ซึ่งเป็นคำถามที่ใช้ถามความคิดเห็นซึ่งแตกต่างจากคำถาม ... *มองอะไร* ที่ถามถึงสิ่งที่ตามองเห็น

กล่าวได้ว่า 'คิดพิจารณา' เป็นความหมายที่อยู่ในแวดวงมโนทัศน์ปริธานที่ขยายมาจากคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาที่อยู่ต่างแวดวงมโนทัศน์ได้ด้วยอุปลักษณะ ตามประสบการณ์การรับรู้ของมนุษย์ การมองมักจะเกิดร่วมกับการใช้ความคิดเสมอ เช่น ก่อนที่จะออกไปทำงานทุกเช้า เราก็มักจะต้องส่องกระจกเพื่อสำรวจความเรียบร้อยของหน้าตาและการแต่งกายทุกครั้ง ในขณะที่ส่องกระจก เราจะพยายามค้นหาข้อบกพร่องของตนเพื่อจะได้ทำการแก้ไขปรับปรุงหรือเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังนั้นในขณะที่มองภาพตัวเองในกระจก ความคิดของเราก็จะต้องทำงานร่วมไปด้วยเสมอ ความสัมพันธ์ที่ยึดโยงกันและกันในระหว่างการมองกับการใช้ความคิดคือที่มาที่ทำให้คำกริยา *มอง* ขยายความหมายไปยัง 'คิดพิจารณา' ด้วยอุปลักษณะ กล่าวคือการส่งสายตาสารวจสิ่งใดสิ่งหนึ่งถูกนำมาใช้เป็นแบบเปรียบเทียบอุปลักษณะเพื่อโยงไปยังกระบวนการทางความคิดในลักษณะของการใช้ความคิดเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงหรือข้อมูลบางประการ

3.1.6 คำกริยา มอง หมายถึง 'ประเมิน'

คำกริยา มอง ในความหมาย 'ประเมิน' มีโครงสร้าง 2 รูปแบบ รูปแบบแรกได้แก่

นามวลี	กริยาวลี		
	กริยา	นามวลี	
		นาม	อนุพากย์
เรา	มักมอง	คนอื่น	เป็นคนเห็นแก่ตัว

ตัวอย่างเช่น

(23) รัฐบาลชอบมองฝ่ายค้านและนักวิชาการเป็นศัตรู

(24) สังคมไทยยังคงมองผู้หญิงเป็นชนชั้นสองที่มีสิทธิ์มีเสียงในขอบเขตอันจำกัด

ในโครงสร้างนี้ นามวลีในตำแหน่งกรรมตรงที่อยู่ติดกับคำกริยา มอง ซึ่งได้แก่ ฝ่ายค้าน และนักวิชาการ (ประโยค (23)) และผู้หญิงไทย (ประโยค (24)) คือเป้าหมายที่ตามอง ถัดจาก นามวลีในตำแหน่งกรรมตรงคืออนุพากย์ที่ทำหน้าที่ขยายคำกริยา มอง โดยมีคำกริยา เป็น ปรากฏในตำแหน่งกริยาหลักของอนุพากย์ดังกล่าว ต่อจากคำว่า เป็น คือนามวลีในตำแหน่ง กรรมรองซึ่งมีความหมายอ้างอิง (co-reference) ไปยังนามวลีที่อยู่ติดกับคำกริยา มอง กล่าวคือนามวลีทั้งสองอ้างอิงถึงบุคคลเดียวกันหรือสิ่งเดียวกัน เช่น ศัตรูที่กล่าวถึงในประโยค (23) หมายถึง ฝ่ายค้านและนักการเมือง ชนชั้นสองในประโยค (24) หมายถึงผู้หญิงไทย เป็นต้น พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้คำจำกัดความคำกริยา เป็น เอาไว้ว่า คำกริยา เป็น เป็นคำกริยาสำหรับแสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำกับคำเพื่อให้เห็นว่าคำหน้าและ คำหลังมีภาวะเกี่ยวข้องกันอย่างไร คำกริยา เป็น ในบริบทข้างต้นจึงใช้แสดงการเปรียบเทียบใน ลักษณะของการนำสิ่งหนึ่งเข้ามาเทียบกับอีกสิ่งหนึ่งเพื่อให้เห็นว่าทั้งสองสิ่งมีลักษณะหรือ คุณสมบัติใกล้เคียงกันหรือคล้ายกัน

รูปแบบโครงสร้างแบบที่ 2 ของคำกริยา มอง ในความหมาย 'ประเมิน' ได้แก่

นามวลี	กริยาวลี		
	กริยา	ส่วนเติมเต็ม	
		ตัวนำส่วนเติมเต็ม	อนุพากย์
ผม	มอง	ว่า	ลิเกกำลังจะสูญหาย

ตัวอย่างเช่น

- (25) ผมกำลังมองว่าสิ่งที่คุณเล่นอยู่ตอนเป็นเด็กนั้น คุณกำลังทำหน้าที่ผู้กำกับละคร กำกับ การแสดงของนักแสดงทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตด้วยเรื่องที่คุณเป็นผู้แต่งเองด้วย
- (26) เอิร์ธมองว่าจุดที่คณะกรรมการตัดสินให้รายการ"เกมจารชน"ได้รับรางวัลคงเพราะเขาดูแล้วว่าเป็นเกมที่คนไทยคิดไม่เหมือนคนอื่น

คำกริยา มอง ในโครงสร้างนี้ตามหลังด้วยอนุพากย์ส่วนเติมเต็มที่มีคำว่า ว่า เป็นคำเชื่อมอนุพากย์เช่นเดียวกับโครงสร้างแบบที่ 2 ของคำกริยา มอง ในความหมาย 'คิดพิจารณา' ต่างกันที่ อนุพากย์ที่ตามหลังคำกริยา มอง ในความหมาย 'ประเมิน' จะอยู่ในรูปประโยคบอกเล่าที่มีเนื้อความบ่งบอกการประเมินหรือตัดสินคุณค่า(making judgment) ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเสมอ ดังนั้นสิ่งที่ระบุถึงจึงจัดเป็นสิ่งนามธรรมที่บุคคลไม่สามารถรับรู้ได้ด้วยตาโดยตรง

ต่อไปนี้เป็นรูปภาพที่แสดงการประเมินค่าเท่าที่พบในอนุพากย์ที่เป็นส่วนเติมเต็ม คำกริยา มอง ในความหมาย 'ประเมิน'

1. การใช้คำกริยา เป็น อยู่ หรือ คือ เพื่อแสดงผลของประเมินค่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนนำไปสู่การจัดประเภทสิ่งดังกล่าว ตัวอย่างเช่น

- (27) ตอนนั้นพวกเรามองว่าคนรุ่นปู่รุ่นพ่อรุ่นย่ามกราคมเป็นไดโนเสาร์เต่าล้านปี
- (28) เรามองว่าสุททุกซ์มันอยู่นอกตัว ไม่ได้คิดว่าจริงๆแล้วมันอยู่ภายใน
- (29) เรามองว่ามหาวิทยาลัยนอกระบบคืออยู่นอกระบบราชการ แต่ไม่ได้คิดเลยไปว่าให้มหาวิทยาลัยอยู่นอกระบบทุนนิยมด้วย

2. การใช้คำสันธาน “เพราะ” เชื่อมความเพื่อบ่งบอกข้อวินิจฉัยหรือสาเหตุที่นำไปสู่ผลหรือสภาพตามที่ปรากฏ ตัวอย่างเช่น

(30) บางคนมองว่าผมมาอยู่สปช.เพราะกระแสการเมือง

(31) หลายคนพากันมองว่าพี่สุวิตราแต่งงานเพราะเรื่องเงิน

3. การใช้คำหรือวลีเพื่อแสดงการประเมินค่าหรือแสดงการเปรียบเทียบร่วมกับคำกริยาบอกสภาพหรือคำกริยาบอกคุณสมบัติ คำหรือวลีที่ถูกเลือกนำมาใช้ในการประเมินหรือเปรียบเทียบสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นมักจะได้แก่คำที่แสดงขั้วการประเมิน (evaluative polarity) เช่น มาก-น้อย ดี-เลว สูง-ต่ำ ถูก-ผิด มาก - มากกว่า - มากที่สุด เป็นต้น ตัวอย่างเช่น

(32) ผมมองว่าคำว่าตกลงสี่แผ่นดินมันเหมาะกับป่าดงมาก

(33) ในส่วนของรัฐบาลมองว่าภายใน 1 เดือนนับจากนี้การดำเนินการกับไอทีวีจะมีความชัดเจนที่สุด

(34) ผู้บริโภคมองว่าเครื่องดีสำหรับนักกีฬาดีต่อสุขภาพมากกว่าเครื่องดีที่มีคาร์บอนเนต

4. การใช้กริยาช่วยมาลา (modal auxiliary) เพื่อบ่งบอกความจำเป็น ความน่าจะเป็นหรือความเป็นไปได้ที่จะต้องเกิดสภาพการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น เช่นการใช้คำว่า จะ ควร ต้อง น่า ฯลฯ ตัวอย่างเช่น

(35) พวกผู้ใหญ่มองว่าการค้าก็ต้องทำในรูปแบบของการค้า

(36) หลายคนมองว่าตนจะเป็นทายาทชอยราชครูรุ่นต่อไป

จะเห็นได้ว่าความหมายที่ผู้ใช้ภาษาต้องการถ่ายทอดผ่านคำกริยา มอง ในประโยคข้างต้นได้แก่ความหมาย ‘ประเมิน’ โครงสร้างแบบที่ 1 ของคำกริยา มอง ในความหมาย ‘ประเมิน’ แสดงการเปรียบเทียบ การเปรียบเทียบถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการประเมินหรือตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่นในประโยค (23) การที่ฝ่ายค้านและนักวิชาการชอบออกมาวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลบ่อยครั้ง ทำให้รัฐบาลมองการกระทำดังกล่าวว่าเป็นการกระทำเพื่อมุ่งโจมตีให้ร้ายรัฐบาล จึงไม่แปลกที่รัฐบาลจะตัดสินว่าคนกลุ่มนี้เป็นศัตรูมากกว่า

มิตร ส่วนอนุพากย์ที่ตามหลังคำกริยา มอง ในโครงสร้างแบบที่ 2 มีเนื้อความที่บ่งบอกการตัดสินใจหรือประเมินค่าสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ในประโยค (25) ผู้พูดกำลังประเมินว่าสิ่งที่ผู้ฟังเคยเล่นในวัยเด็กคือสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงพรสวรรค์ในการกำกับการแสดงของผู้ฟัง กล่าวได้ว่าคำกริยา มอง ในบริบทข้างต้นถูกนำมาใช้เพื่อเทียบโยงไปยังความหมาย 'ประเมินคุณค่าสิ่งใดสิ่งหนึ่ง' ซึ่งเป็นแง่มุมหนึ่งของกระบวนการทางความคิดด้วยอุปลักษณ์เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นในกรณีของความหมาย 'คิดพิจารณา' ความหมาย 'ประเมิน' แตกต่างจากความหมาย 'คิดพิจารณา' กล่าวคือ "การคิดพิจารณา" หมายถึงการใช้ความคิดเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงหรือข้อมูลบางประการ ในขณะที่ "การประเมิน" หมายถึงกระบวนการทางความคิดที่ผ่านการวินิจฉัยจนได้ข้อสรุปที่นำไปสู่การตัดสินใจหรือประเมินค่า ดังนั้น [การประเมินคุณค่า] จึงเป็นคุณสมบัติทางความหมายที่เพิ่มเติมเข้ามาในความหมาย 'ประเมิน' ซึ่งคุณสมบัติดังกล่าวไม่มีอยู่ในความหมาย 'คิดพิจารณา' แต่อย่างใด

กล่าวโดยสรุป คำกริยา มอง ในภาษาไทยเป็นคำที่มีหลายความหมาย จากการวิเคราะห์ข้อมูลภาษาที่ใช้ในปัจจุบันพบว่าคำกริยา มอง มีความหมายทั้งสิ้น 6 ความหมาย ความหมาย 'ส่งสายตาไปยังเป้าหมาย' บ่งบอกอาการรับรู้ด้วยตาที่เกิดขึ้นโดยเจตนา ความหมาย 'เหม่อลอย' คล้ายคลึงกับความหมาย 'ส่งสายตาไปยังเป้าหมาย' ต่างกันที่ว่าความหมาย 'เหม่อลอย' บ่งบอกการมองที่เกิดขึ้นโดยไม่เจตนา ความหมาย 'สนใจ' 'ติดตามสถานการณ์' 'คิดพิจารณา' และ 'ประเมิน' ได้แก่แง่มุมของปริชาน (aspect of cognition) ที่ถูกถ่ายทอดผ่านคำกริยา มอง ด้วยกระบวนการเทียบโยงข้ามแวดวงมโนทัศน์ในแบบอุปลักษณ์ โดยมีนามนัยช่วยเชื่อมโยงประสบการณ์การรับรู้ด้วยตาและประสบการณ์ทางปริชานให้เข้ามาสัมพันธ์แนบแน่นภายในระบบปริชานของผู้ใช้ภาษาจนเชื้อให้เกิดการเทียบโยงข้ามแวดวงมโนทัศน์ด้วยอุปลักษณ์

ในบทต่อไปผู้วิจัยจะได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ความหมายและความสัมพันธ์ระหว่างความหมายต่างๆของคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาในภาษาไทยอีกคำหนึ่งซึ่งได้แก่คำกริยา ดู